

Meren myrkyt viemärin päästä katsottuna

**Uutta tietoa meren tilasta – Selkämeri pintaa syvemmältä
- yleisötilaisuus
7.2.2018, Pori**

Jukka Mehtonen

SYKE / Kulutuksen ja tuotannon keskus / Haitalliset aineet

Tässä esityksessä

- Mitä vesiympäristölle **vaaralliset aineet** ovat?
- Varallisten kemikaalien käyttömäärät ja niiden muutokset
- Vaarallisten aineiden kuormitus ja sen muutokset

Kemikaalit – mikä ongelmana?

- Aineiden lukumäärät suuria
- Valmistusmäärät kasvavat
- Uusia käyttökohteita kehitetään jatkuvasti
- Tiedot vaikutuksista hyvin puutteelliset
- Luonnossa pienet pitoisuudet mutta pitkä altistusaika → yhteisvaikutukset?

Trendejä

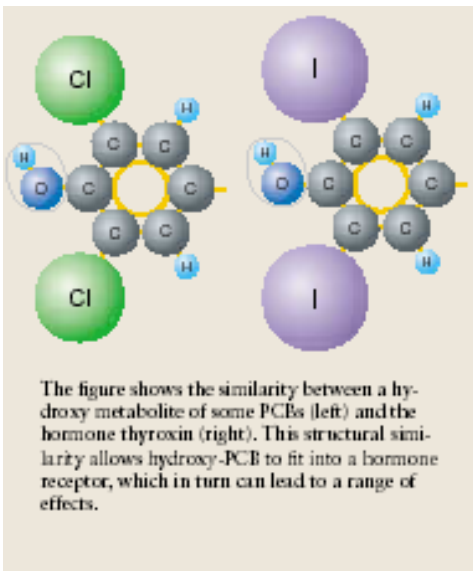
- TERVEYSVAIKUTUSTEN arviointi edelleen perusteellisinta
- YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN arvioinnissa ennakkohyväksyttävät kemikaalit (mm. biosidit ja kasvinsuojeluaineet) edelläkävijöitä; myrkyllisyys niissä ilmiselvää
- TAVALLISISSA KEMIKAALEISSA OLLAAN VASTA ALUSSA; **REACH** keskeinen

Vaaralliset aineet ~ PBT- ominaisuudet

pysyvyys – kertyvyys – myrkyllisyys

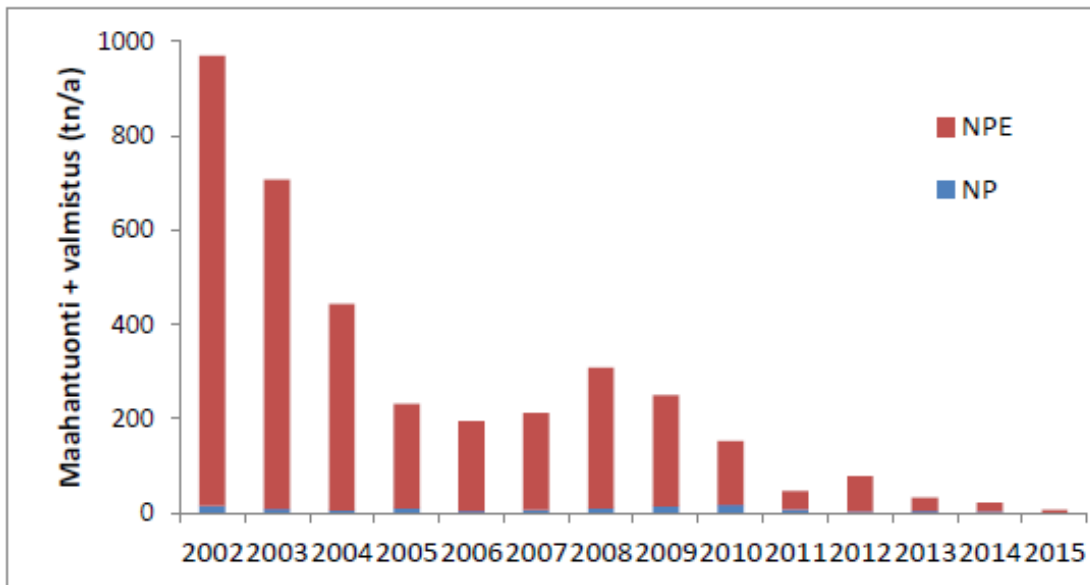
HUOM! Myös muukin kuin PBT-aine aiheuttaa vahinkoja, jos päästö on suurta

- **VAIKUTUKSET**
- Kuolleisuus, mutta yleisemmin: lisääntyminen, kasvu, yksilönkehitys, immunologia ja sairaudet, käyttäytyminen

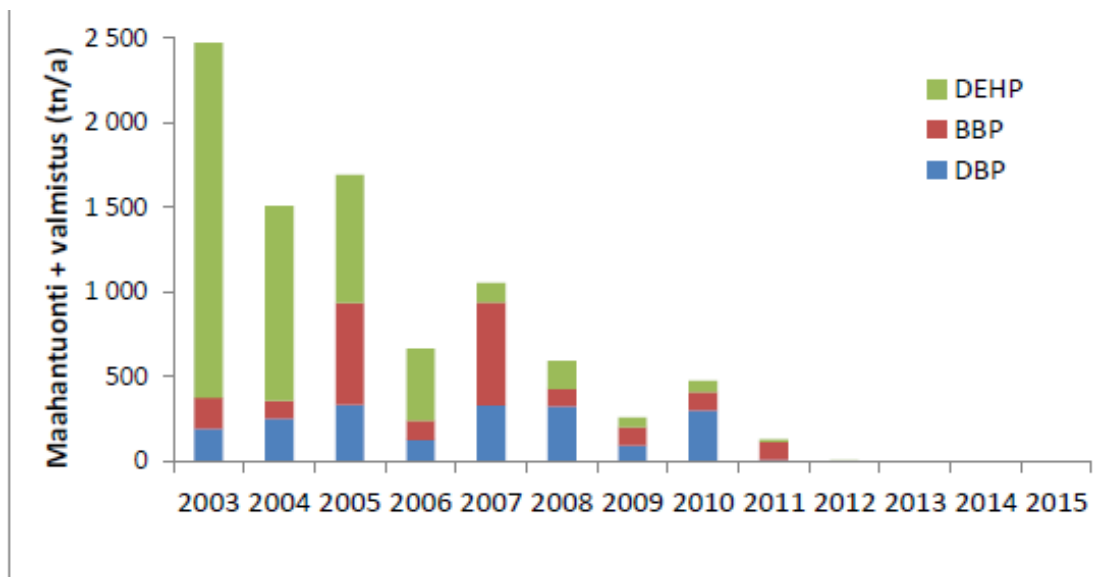
...ja ”hormonihäiriköinti”
esim. PCB vs.
kilpirauhashormoni

Rajoitettujen kemikaalien käyttö vähenee (Luvitetun toiminnan päästöt –indikaattori 2018)

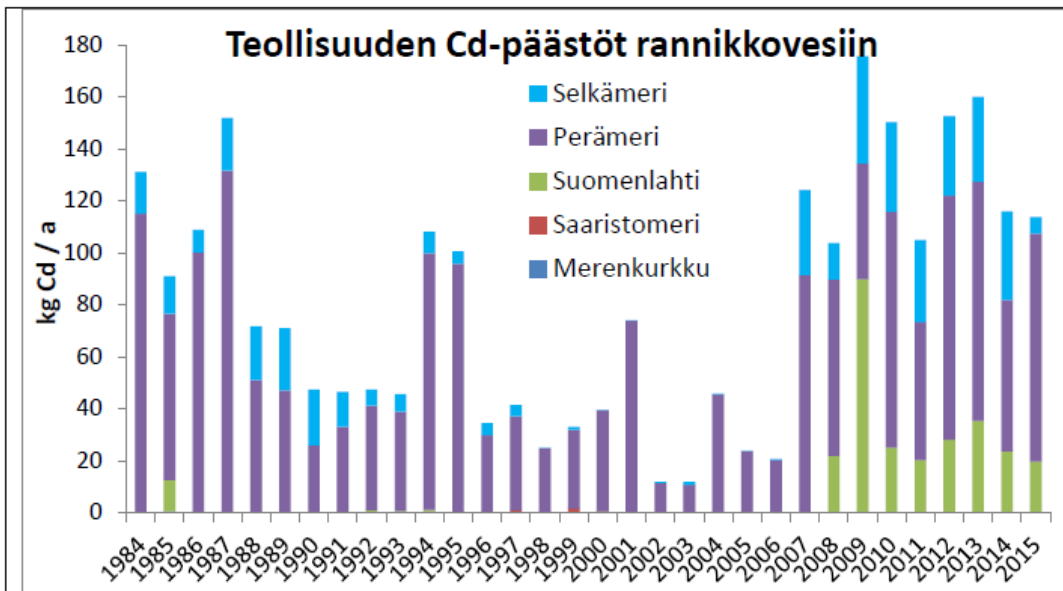

Kuva 5

Vaarallisten kemikaalien käyttömäärän kehitys 2000-luvulla.
TBT=tributyylitina,
NP=nonyylyfenoli, NPE=etoksylaatit, DEHP= Di-2-etyyliheksyyliiftalaatti, DBP=dibutyyliftalaatti ja BBP=bentsyylibutyyliftalaatti.

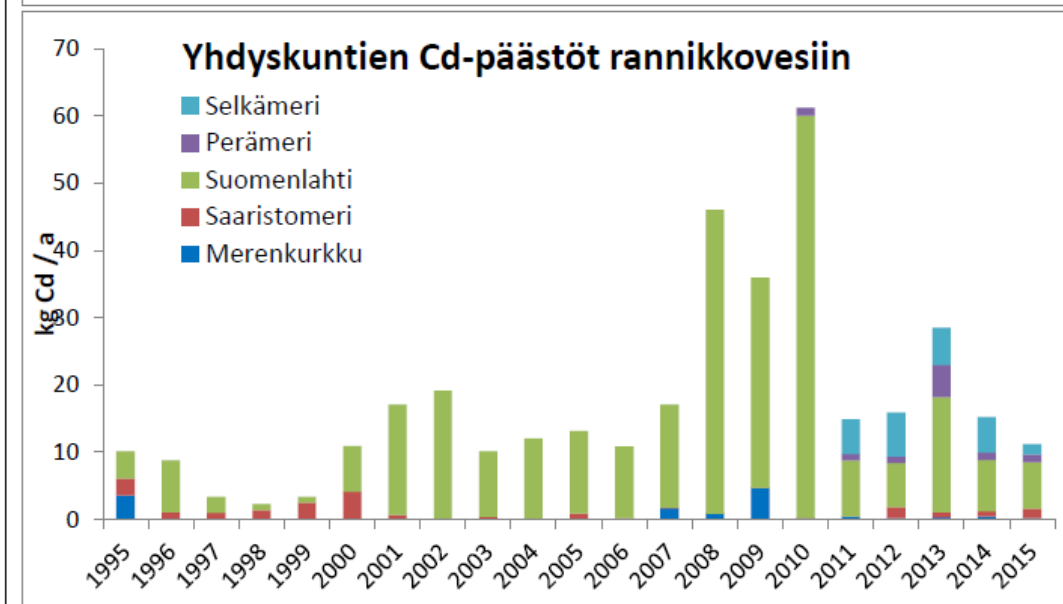
Kadmiumin päästöt vähentyneet (Luvitetun toiminnan päästöt –indikaattori 2018)

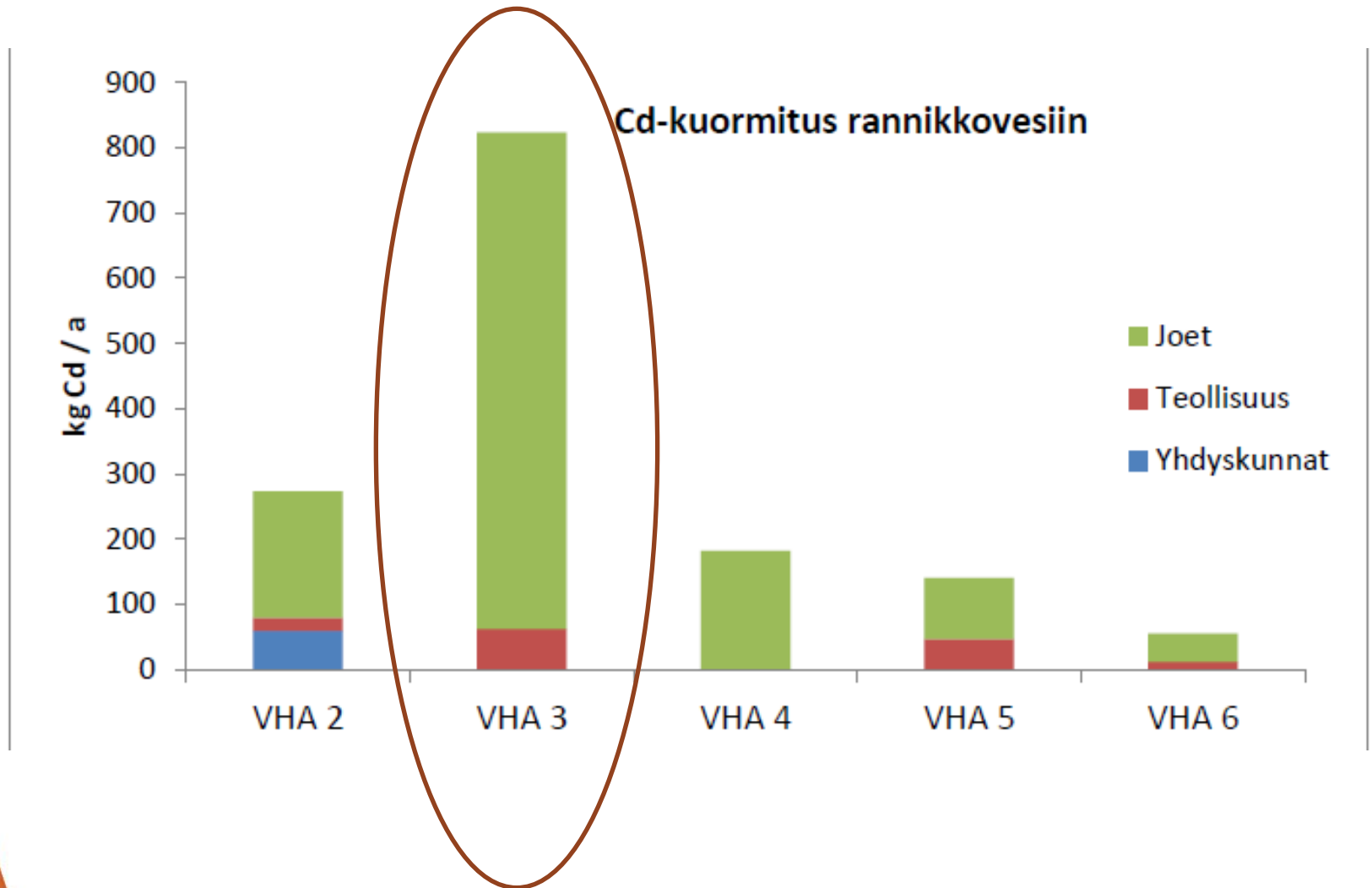
Kuva 4

Teollisuuden ja yhdyskuntien kadmiumpäästöt sekä jokikuormitus Itämereen. VHA = Vesienhoitoalue. Lähde: VAHTI-rekisteri.

Massa- ja paperiteollisuuden Cd-päästöistä on tietoa vasta vuodesta 2007 lähtien, mikä selittää päästöjen nousun

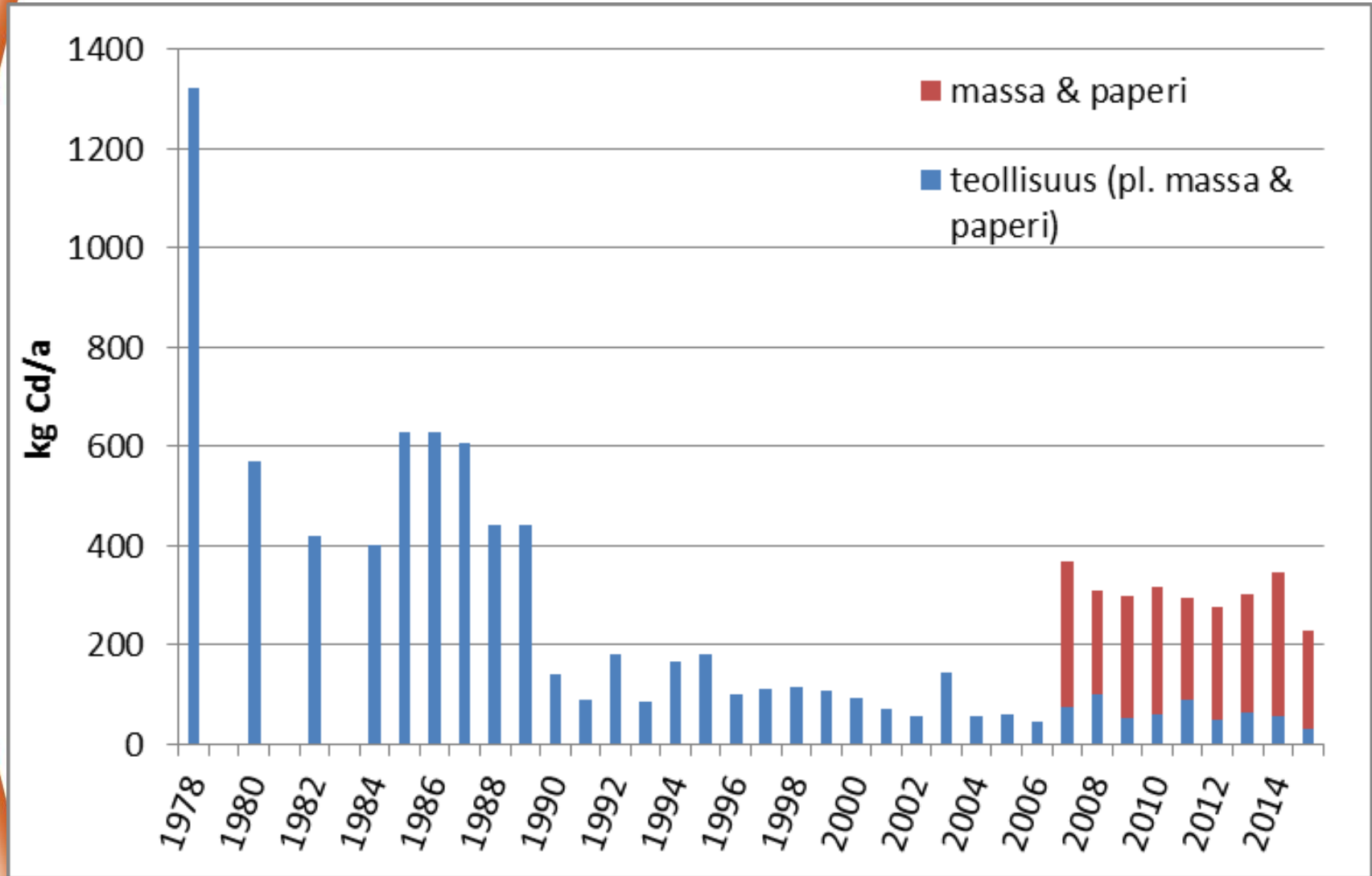

Kadmiumin päästöt rannikkovesiin (Luvitetun toiminnan päästöt –indikaattori 2018)

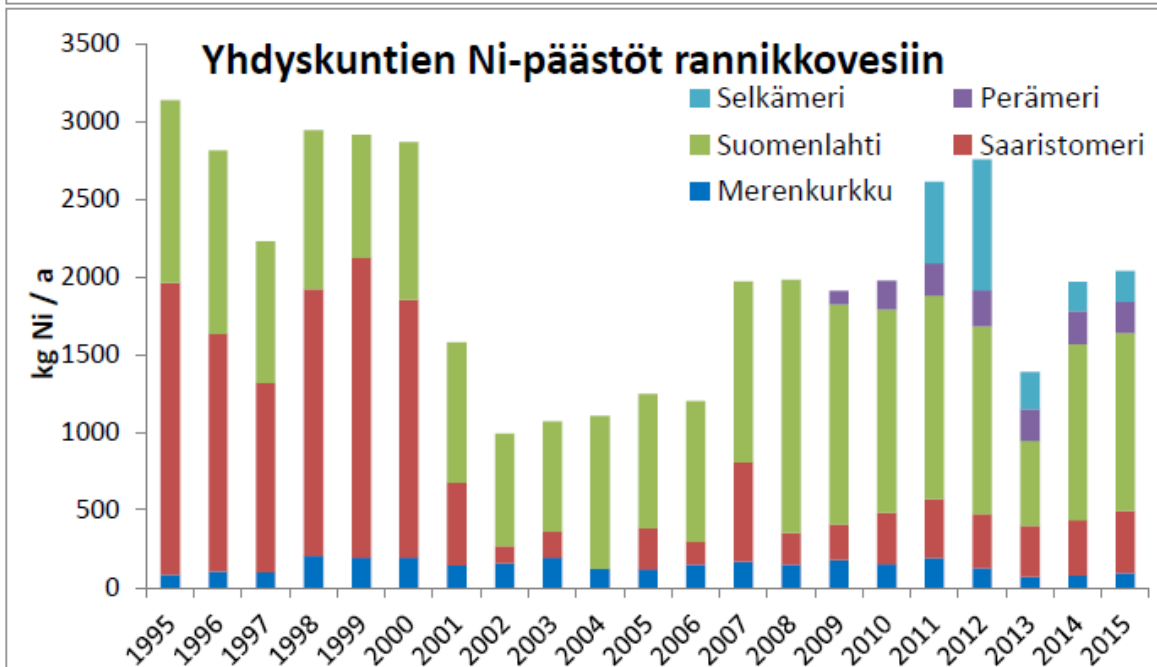
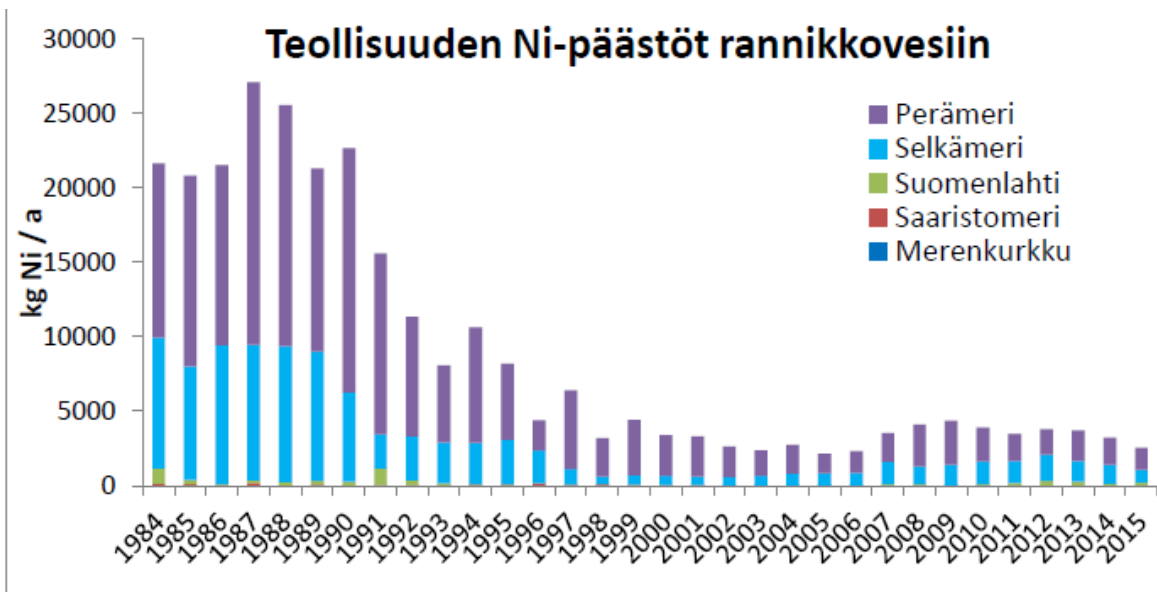

Kadmiumin päästöt sisä+rannikkovesiin (SYKE 2018)

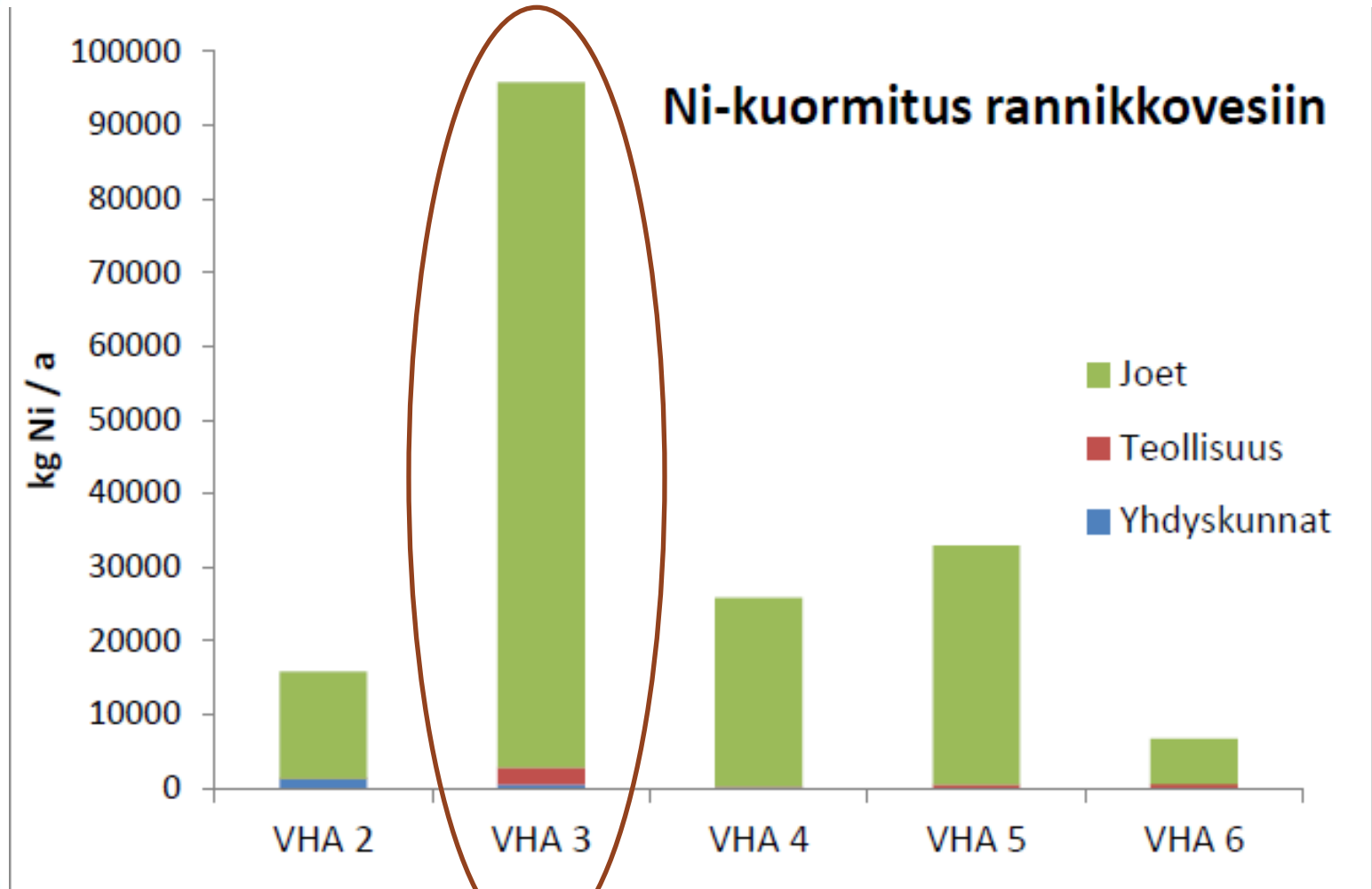

Nikkelin päästöt vähentyneet (Luvitetun toiminnan päästöt –indikaattori 2018)

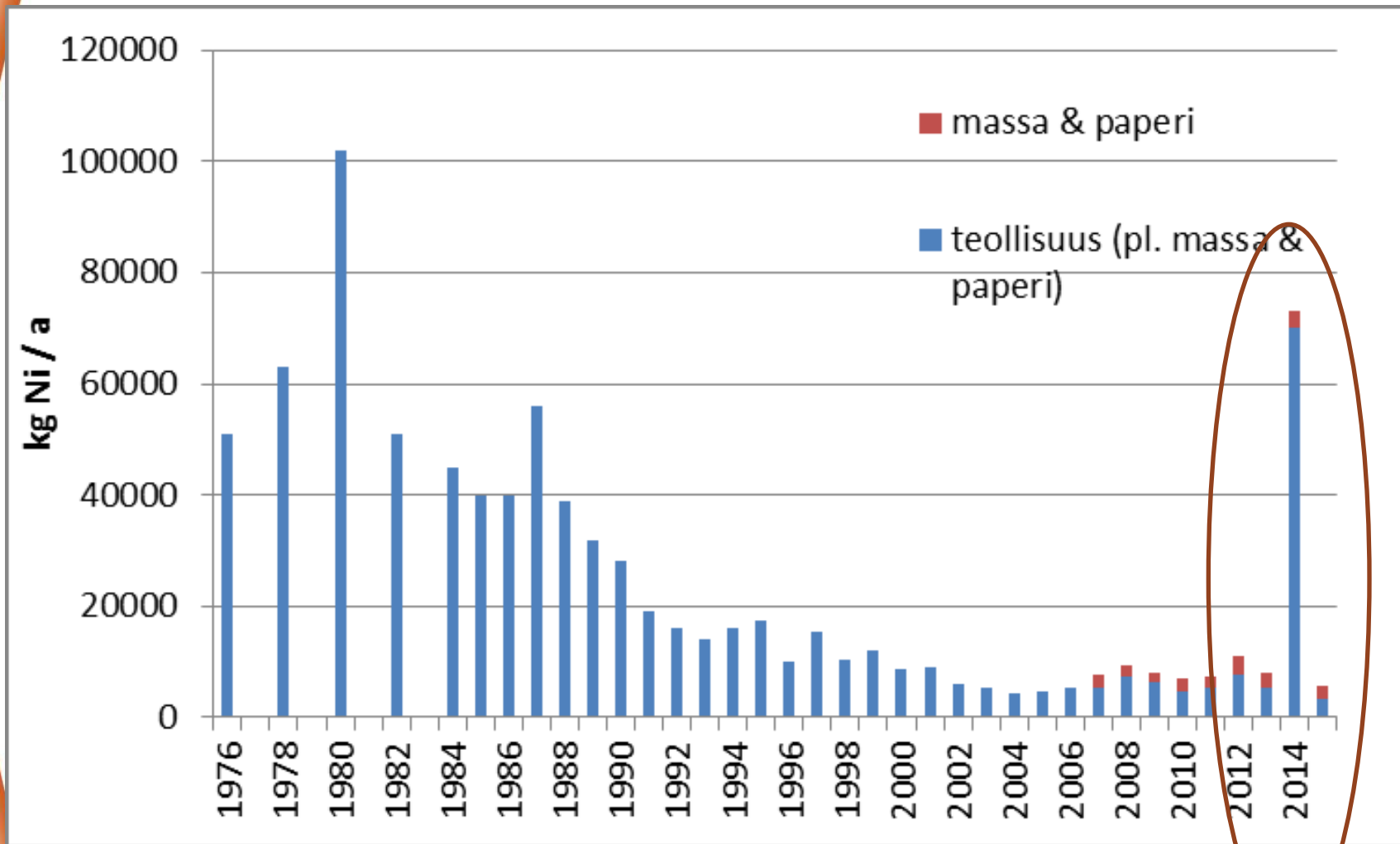

Massa- ja paperiteollisuuden Ni-päästöistä tietoa vasta v.2007 lähtien, mikä selittää päästöjen nousun

Nikkelin päästöt rannikkovesiin (Luvitetun toiminnan päästöt –indikaattori 2018)

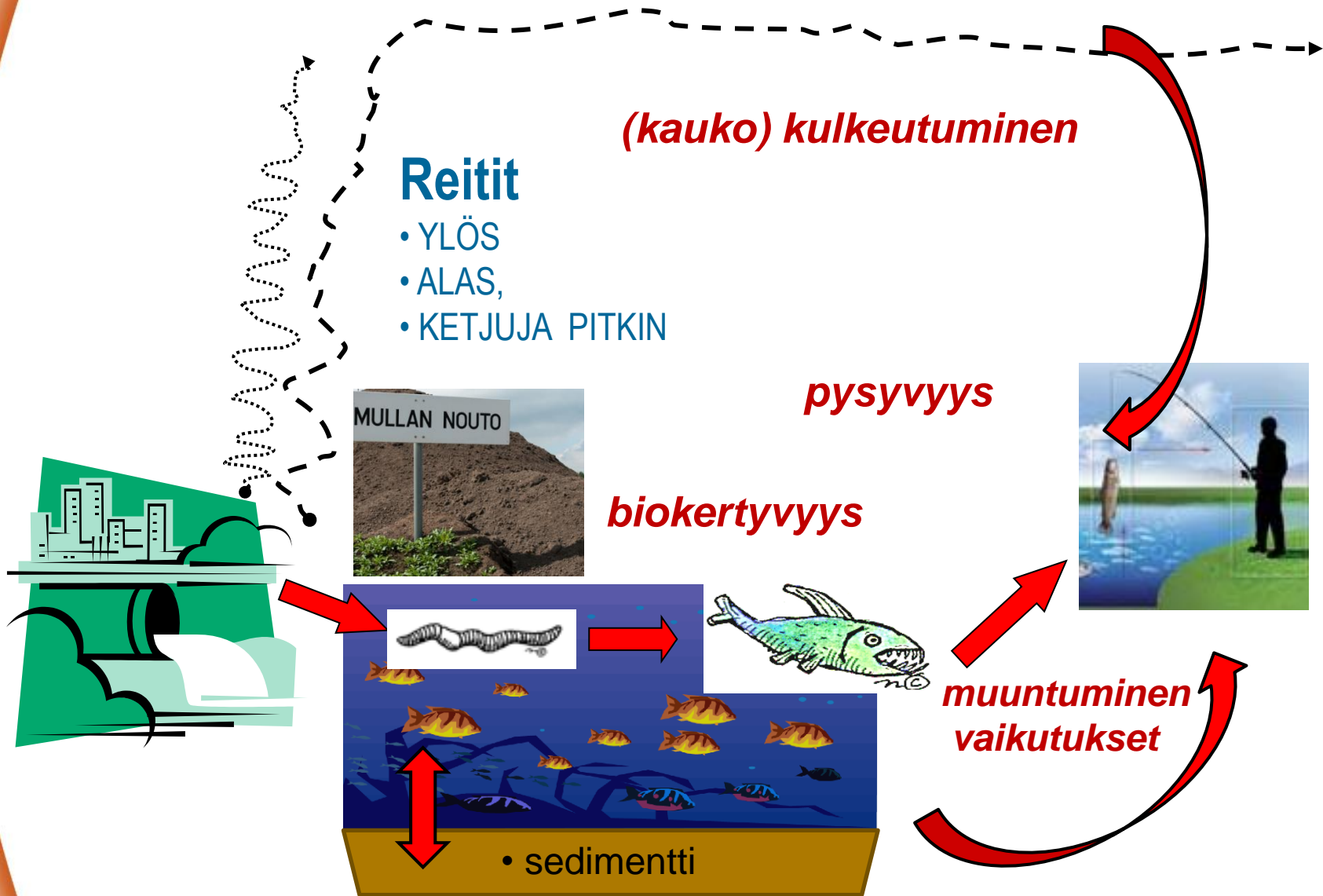
Teollisuuden Ni-päästöt sisä + rannikkovesiin (SYKE 2018)

Entä laskeuma? (SYKE ELYt 2013)

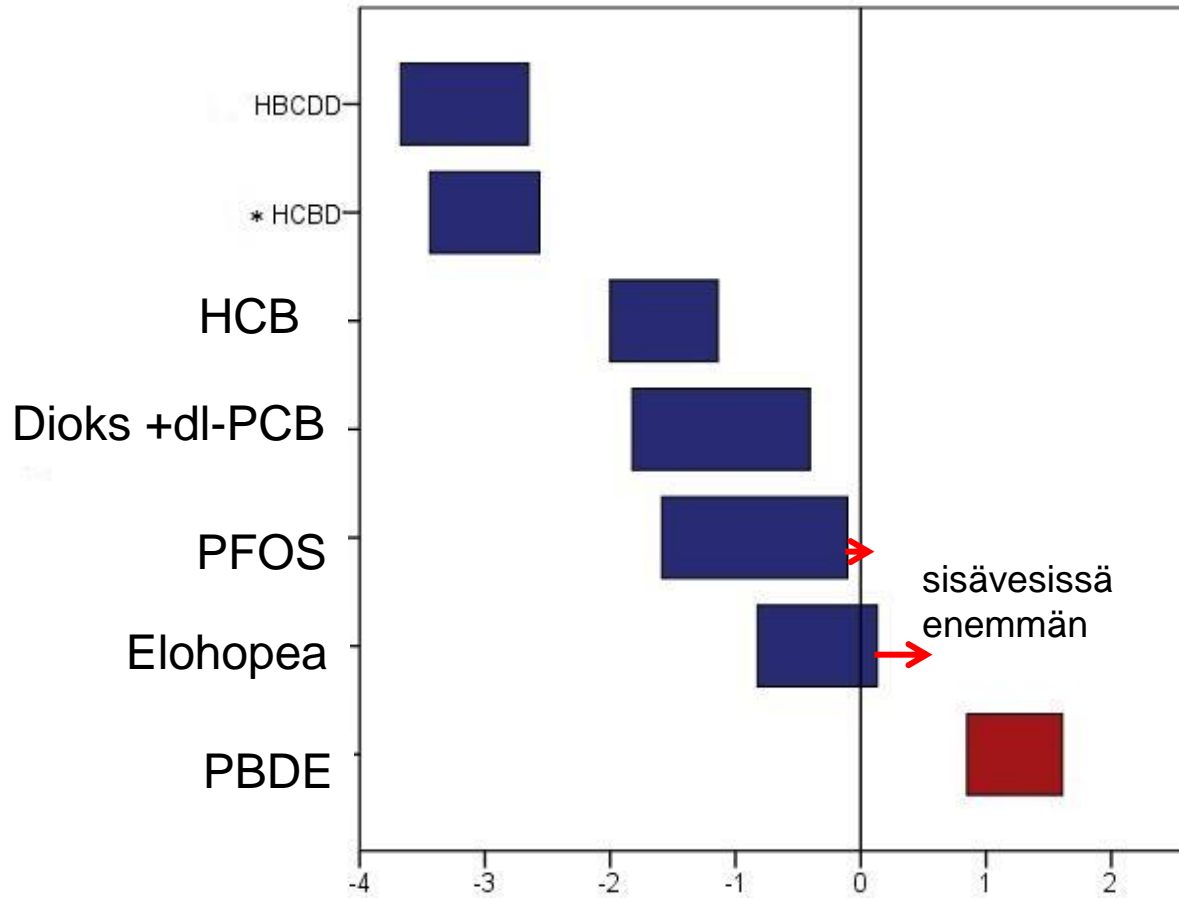
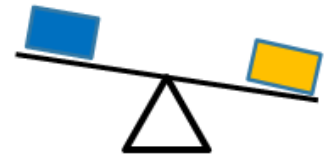
Päästölähde / kulkeumareitti	Cd kg/a	Hg kg/a	Ni kg/a
Yhdyskuntajätevedenpuhdistamot, sisävesiin	-	-	317
Yhdyskuntajätevedenpuhdistamot, rannikkovesiin	-	3,0	330
Teollisuus, sisävesiin	29	1,6	993,7
Teollisuus, rannikkovesiin	48	13,5	2684,3
Päästöt, yhteensä	77	18,1	4325
Laskeuma VHA:n sisävesiin	299	170	-
Laskeuma koko VHA:lle	1 301	739	-

Mihin kemikaalit karkaavat?

Vaarallisten aineiden riskisuhde

= kalasta mitattu pitoisuus / ympäristölaatuunormi

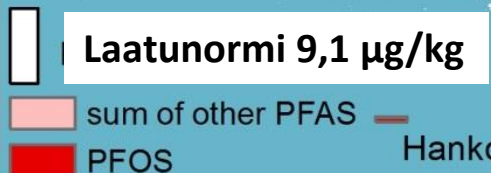
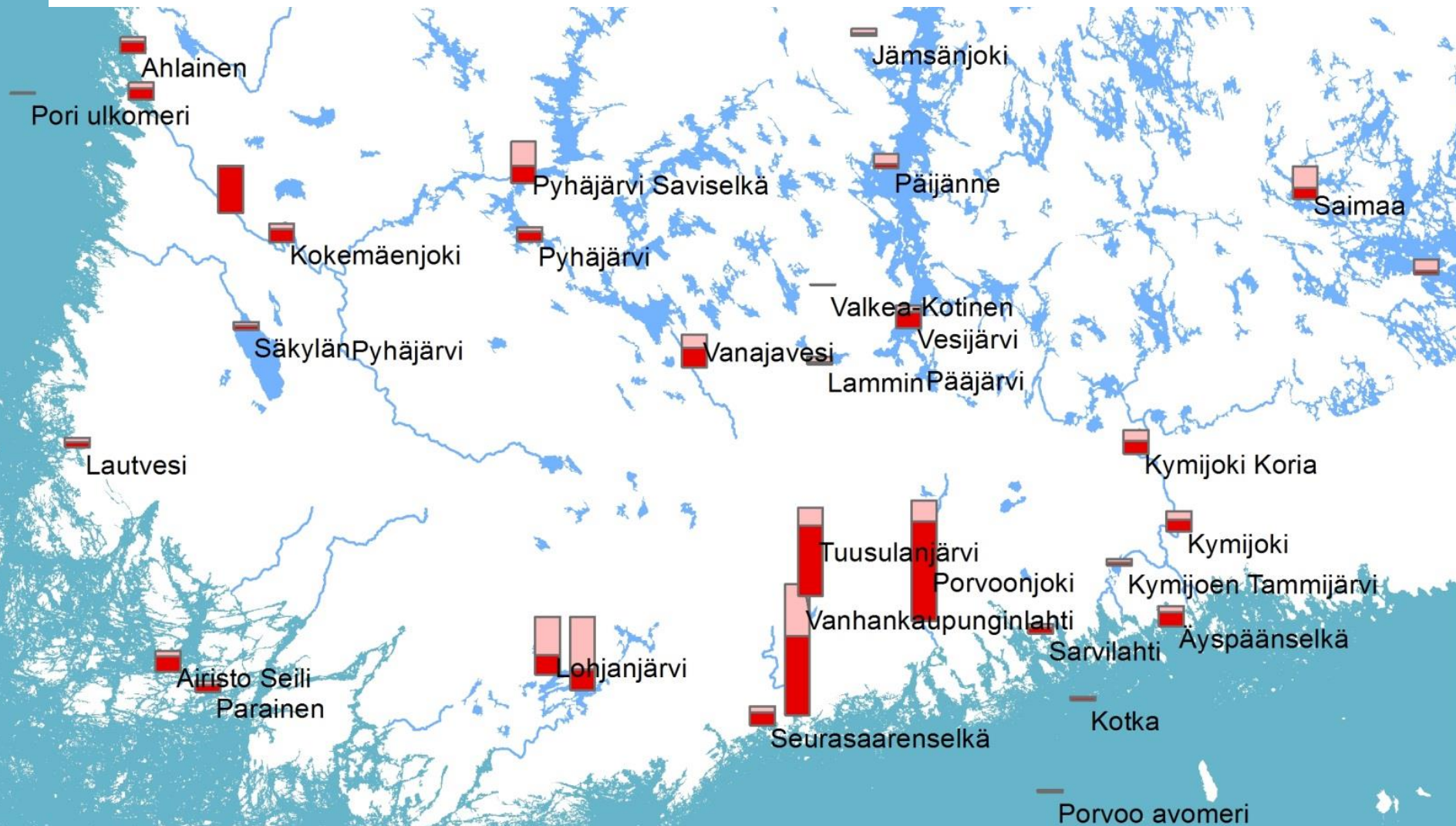
"Suomen
meriympäristön
tila 2018"
julkaistu 8.1.2018

Rannikon ahven- ja avomerensilakkatulokset yhdistetty, 2010 - 2016

10 ja 90 prosenttipiste, logaritminen asteikko

Punainen palkki: keskiarvopitoisuus kalassa ylittää ympäristölaatuunormin

Perfluoratut yhdisteet ahvenissa (2012 – 2016)

www.syke.fi/hankkeet/uupri

Vesiympäristölle vaarallisten aineiden ”julkinen elinkaari”

”NOUSEVAT” AINEET

Mikromuovit

Nanomateriaalit?

Pintakäsittelyaineet (PFAS),

Uudet palonestoaineet ja pehmentimet,
BPA, siloksaanit

lääkeaineet, kosmetiikka, antibakteeriset
aineet, hormonihäiriköt

KONTROLLOIDUT AINEET

Esim. **Palonestoaineet (PBDE, HBCD),**
DEHP, TBT, raskasmetallit (Hg, Cd, Ni)
nykyiset kasvinsuojeluaineet,
liuottimet, alkyylifenolit (NP/OP),
dioksiinit, PCB, PAH-yhdisteet

LASKEVAT AINEET

Pb, DDT, Lindaani (HCH),
muut vanhat torjunta-aineet

yleinen mielenkiinto

REACH

- Regulation concerning **R**egistration, **E**valuation, **A**uthorisation and **R**estriction of **C**hemicals
- Kemikaalien rekisteröinti [”aineiden”]
- Valittujen rekisteröityjen aineiden arviointi
- Lupamenettely (tietyille) kemikaaleille
- Rajoitukset (tietyille) kemikaaleille

- Voimaan 1.6.2007

Kirjallisuutta

- Luvitetun toiminnan päästöt ja kemikaalien käyttö –indikaattori (Mehtonen & Suomela 2018):
www.ymparisto.fi/download/noname/%7B6B4E52C6-9C72-479E-96BC-E36883185757%7D/133883
- SYKE & ELYt. 2013. Vesiympäristölle vaarallisten ja haitallisten aineiden kuormitusinventaarioraportit & kansallinen yhteenvetoraportti.
www.ymparisto.fi/fiFI/Vesi_ja_meri/Vesien_ja_merensuojelu/Vesien_hoidon_suunnittelu_ja_yhteisty/Suunnitteluopas
- Suomen meriympäristön tila 2018 – luku 4.3 ja 5.2 (Merenhoidon kuulemisasiakirja 2018):
www.ymparisto.fi/download/noname/%7B26613EE9-F0D5-4AD6-8266-6F29723C7327%7D/133916
- SYKE 2018. Teollisuuden päästöt vesiin v. 1995 - 2015 (mm. joitakin vaarallisia ja haitallisia aineita): http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Kartat_ja_tilastot/Vesistojen_kuormitus_ja_luonnon_huuhtouma/Teollisuuden_vesistokuormitus

Kirjallisuutta

HELCOMin State of the Baltic Sea 2017 <http://stateofthebalticsea.helcom.fi/>

UUPRI -hanke, joka tulee esittämään ”uusien aineiden” tilan vesiympäristössä ja seurannan suuntaviivat 6/2018.
Lyhytosoite: <http://www.syke.fi/hankkeet/uupri>

EU kalat III (VN TEAS hanke, valmistuu 4/2018):

<https://www.evira.fi/tietoa-evirasta/esittely/toiminta/tieteellinen-tutkimus/hankkeet/kaynnissa/eu-kalat-iii2/>

LAPCON (VN TEAS hanke) Lapin (ja muunkin Suomen) POP-yhdisteiden ja elohopean tilanteesta
<http://tietokayttoon.fi/julkaisu?pubid=13402>

THLn kontaminanttisivusto, jossa kompaktisti olennaiset aine(ryhmä)tiedot:
<https://www.thl.fi/fi/web/ymparistoterveys/ymparistomyrkyt>

ymparisto.fi -sivuilla:

Perfluoratut yhdisteet ympäristössä – tietopaketti <http://www.ymparisto.fi/download/noname/%7BC7CCDE2E-857E-40C8-9573-00373E7EBC11%7D/119667>

Pysyvät orgaaniset yhdisteet (POP)

http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Kulutus_ ja_tuotanto/Kemikaalien_ymparistoriskit/Pysyvat_ orgaaniset_yhdisteet_POP

Pohjoismaiset uusien aineiden kartoitukset ja seminaarit v. 2003 – 2016 www.nordicscreening.org/

Vesitalous –lehden numero 5/2016. Vesien haitta-aineet (useita artikkeleita)